

KOMISARIOTZARI BURUZKO NAZIOARTEKO SINPOSIOA BILBON

Mladen Stilinović artistaren *An Artist Who Cannot Speak English Is No Artist* lanak (1992) zeresan handia eman zuen.

Hala zioen Mladen Stilinović artista kroaziarrak 1994. urtean oihal arrosa batean idatzi zuen esaldiak. Lelo hori, 90eko hamarkadako enblema bilakatu zen, batez ere Europako periferia deiturikoan bizi eta lan egiten zuten artista eta kultur eragileentzat. Mundu globalizatuaren aurrean beraien nortasun propioa aldarrikatzeko oihua zen. Milurteko berriaren atarian egin ziren tankera horietako adierazpen eta arte erakusketak izan ditu hizpide urrian Bilbon egin den komisariotzari buruzko nazioarteko sinposioak.

 JONE ALAITZ URIARTE

IV. *Topaketa: erakusketaren saioa (1977-2017) antolatu berri dute Bulegoa z/b-koek Azkuna Zentroan.* Duela lau urte hasi ziren antolatzen jardunaldi horiek eta helburua argia da: hamarkada jakin batean aurkeztu ziren erakusketa eta proiektu artistiko adierazgarriak ikertzea, horietan parte hartu zuten eragileen bitartez. Aurkezpen horietatik diagnosi, irakurketa eta ondorio ugari ateratzen dira, interesgarriak direnak gaur egungo testuinguruarekin alderatzeko eta, etorkizuneko norabide posibleak iragartzeko.

Aurtengo edizioan, 1997tik 2007ra bitartean ekoitzi ziren hainbat erakusketa paradigmatikotan sakondu da eta garaiko testuinguruaren baitan aztertu dira. Hori guztia, han eta hemen ibilitako arte-komisario, -kriitikari eta artisten parte hartzearekin egin

da. Luxuzko gonbidatu zerrenda pandemiaren erdian: Washington, Londres, Zagreb edo Stockholmetik etorri izan ezin direnen ahotsak *streaming* teknologiei esker iritsi dira Bilbora.

Garai horietako arte erakusketen gaineko diagnosis egiteko orduan, bada kontuan hartu beharreko adierazle batzuk: milurteko aldaketarekin batera mundu globalizatua- ren interkonexioak

biderkatu ziren eta teknologia digitalak –Internet kasu– abiadura bizian garatu ziren. Urte horietan komisarioaren figura ere erdigunean kokatu zen, erakunde artistikoak berri eta horien funtzioak birpentsatu ziren eta “industria kultural” deiturikoen gorakada ere gertatu zen. 1990eko hamarkadako arte erlazionalaren mugimenduak, Nicolas Bourriaud kritikari eta komisarioak hala izendatu zuen korronteak, adierazpen artistikoak artikulatzeko eran zeresana izango du oraindik. Motzean esanda, garrantzi handiagoa ematen zitzaion dinamika artistikoaren parte ziren pertsonen artean suertatzen ziren harremani, objektu artistikoi baino. Adierazle horiek guztiak eta gehiagok markatuko dute hamarkada horretako amalgama.

Orduko panorama kultural horren nondik norako orokorrak marraztuta, gonbidatuek beren ekarpen propioak egin zituzten. Londresko Goldsmiths unibertsitatean irakasle den Yaiza Hernández komisario kanariarrak, Las Palmaseko CAAMen –Arte Moderno-ko Zentro Atlantikoaren gaztelaniazko siglak– aurkeztu zen *El corazón de las tinieblas* (Ilunbeen bihotzean) erakusketa ekarri zigun gogora. Porrot egin zuen proiektua izan zen hura, besteak beste, ez zituelako kontuan hartu medioek “kaiukoen krisia” gisa izendatu zuten migrazio fenomeno eta hurbileko egoera politikoa, Afrika erdigunean zuen proiektu artistikoa izan arren. Stockholmetik, Maria Lind komisarioa

Juguemos a prisioneras marrazki-liburua (Azucena Vieites, 1998)

A Fiesta of Tough Choices (Aukera zailen festa bat) erakusketaz mintzatu zen eta, berak hautatutako testu batzuen bitartez, 2000. urte hasieretako Londres hiriko politika kultural *mainstream*-ak ekarri zituen argira, zeintzuetan artea eta kultura interes ekonomikoetarako tresneria bailiran erabili ziren, inpaktu handiko proiektu artistikoak lehenetsiz besteen aurretik. Interesgarria izan zen oso Zagreben sorburua izan zuen WHW (What, How & for Whom) kolektiboko Ana Dević-ek emandako hitzaldia ere. Lau emakumez osatutako proiektu kurtatorial honek, batik bat, erakusketak antolatzen eta argitalpenak ekoizten egiten du lan. "Zer?", "nola?" eta "norentzat?" dira antolaketa ororen oinarritzko hiru galderak, eta funtsezkoak dira erakusketak planifikatzeko, sortzeko eta egiteko, baita artelanak ekoizti eta jendaurrera aurkezteko ere. Horiek dira, beraz, WHW kolektiboak egiten duen lan ororen ardatzak. Dević-en hitzaldia luze aritu zen *An Artist Who Cannot Speak English Is No Artist* (Ingelesez hitz egin ezin duen artista ez da artista) obra ikonikoaz. Ruth Noack alemaniarrek eta Lisette Lagnado brasildarrak, Kasseleko 12. Documenta eta São Pauloko biurtekoaz mintzatu ziren, hurrenez hurren. Mega-egitura zurrun hauetan gutxiengoen diskurtsoak txertatzeko zeunden –eta dauden– zailtasunez aritu ziren, izan feminismoa, izan kultura herrikoia; eta horien inguruan jardun zuten: nola eragin aldaketak behin erakunde barruan zaudela?

Euskal Herriko garaiko testuinguruaz ere hitz egin zen. Azucena Vieites artistak, 90eko hamarkadako aipamen batzuk ekarri zituen gogora bere hitzaldian. Lo-fi edo "zuk zeuk egin" praktiken bitartez, berak eta Estíbaliz Sáda-bak 1994. urtean sortu zuten *Erreakzioa/Reacción* erresistentzia feminista-rako proiektuaz aritu zen. Fanzineak, hitzaldiak, mintegiak eta tailerrak antolatzen zituzten; esaterako, Artelekun 1997an egin zuten eta hilabete iraun zuen *Solo para tus ojos* (Zure begientzat

bakarrrik) tailerra. Feminismoa, artea ekoizteko modu prekarioa eta garai horretako hainbat lagun artistaren lanek izan duten garrantzia –Itziar Okariz, Jon Mikel Euba...– azpimarratu zituen *Juguemos a prisioneras* (Jolas gaitzezen presoe-tan) marrazki-koadernoko irudi zoragarririk ikuskatzen genituen bitartean.

Peio Aguirre arte-kritikariak, sinposioaren aurretik antolatu ziren lau tailerretako bat zuzendu zuen eta *Gara* egunkariko *Mugalari* gehigarri kulturalan zentratu zuen bere saioa. Bertan, 2000-2004 bitartean argitaratutako hainbat arte kritika eta artikulu hizpide hartuta, garaiko Euskal Herriko esparru artistikoan aurkeztu ziren erakusketa eta ekimen ikoniko batzuk aipatu zituen. Horien artean, Artelekuk antolatu zuen Elektronikaldia edota, D.A.E-k (Donostiako Arte Ekinbideak) egin zuen Superkongresua. Berezia izan zen oso *Mugalari*-ko orrialde txuri-beltz horietan lanean aktibo jarraitzen duten artisten lehen erakusketen argazkiak ikustea, Amsterdamera edo Bruselara egin zituzten lehen bidaien kronikak irakurtzea eta zenbait kritikak eragin zituzten polemiken jarraipena egitea. Arte kritikariaren rolaz ere luze hitz egin zen.

Nolakoak izango dira hemendik eta hamabost urtera egingo diren arte erakusketak? Nolakoak izango dira etorkizuneko publikoak? Arte-kritikarik egingo ote da? Hauek dira airera bota ziren galderetako batzuk. Erantzuna zein den jakiteko, atentzio handiz begiratu beharko diegu datozen garaiei. ●